

Μια Νέα Ευρώπη για την Υπέρβαση της Κρίσης¹.

Πέντε χρόνια μετά την οικονομική κρίση του 2007-8, οι ΗΠΑ έχουν επιστρέψει στην ανάπτυξη. Η Ιαπωνία φαίνεται έτοιμη να κάνει το ίδιο. Μόνο η Ευρώπη μοιάζει παγιδευμένη σε μια συνεχιζόμενη στασιμότητα και μια διαρκή έλλειψη εμπιστοσύνης. Η Ευρώπη δεν έχει επανακτήσει ακόμη το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας που είχε το 2007. Η Ευρωπαϊκή κρίση χρέους εμφανίζεται ανυπέρβλητη, παρότι το επίπεδο του δημοσίου χρέους της είναι χαμηλότερο απ' αυτό του υπόλοιπου ανεπτυγμένου κόσμου.

Το παράδοξο δεν σταματά εδώ. Το Ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο είναι το καλύτερο στον κόσμο, και γι' αυτό έχουμε κάθε λόγο να ενωθούμε για να το υπερασπιστούμε, να το βελτιώσουμε και να το προάγουμε. Ο **συνολικός καθαρός πλούτος** (δηλ. ακίνητη περιουσία και χρηματοοικονομικά κεφάλαια, μείον το συνολικό χρέος) **που κατέχουν οι Ευρωπαίοι είναι ο μεγαλύτερος στον κόσμο:** είναι αρκετά υψηλότερος από αυτόν των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας και πολύ μεγαλύτερος από της Κίνας. Αντίθετα με τον επίμονο μύθο, τα περιουσιακά στοιχεία που οι Ευρωπαίοι κατέχουν στον υπόλοιπο κόσμο είναι πολύ υψηλότερης αξίας από αυτά που ο υπόλοιπος κόσμος κατέχει στο έδαφος της Ευρώπης.

Γιατί λοιπόν, παρά τα κοινωνικά και χρηματοοικονομικά πλεονεκτήματα, η Γηραιά ήπειρος αποτυγχάνει να υπερβεί την κρίση;

Η απάντηση είναι σκληρή: *Επειδή συνεχίζουμε να είμαστε διαιρεμένοι και να διαφωνούμε στις λεπτομέρειες, και επειδή είμαστε ευχαριστημένοι με το να παραμένουμε οι νάνοι της πολιτικής σε παγκόσμιο επίπεδο και το φορολογικό κόσκινο του ανεπτυγμένου κόσμου. Καθοδηγούμαστε πολιτικά από μικρές χώρες (Γαλλία και Γερμανία, σύντομα θα μοιάζουν μικροσκοπικές στο επίπεδο της παγκόσμιας οικονομίας), οι οποίες προωθούν τον αδυσώπητο ανταγωνισμό του ενός κράτους απέναντι στο άλλο, και από θεσμούς που είναι τελείως δυσλειτουργικοί και ακατάλληλοι.*

Μετά την πτώση του [Τείχους του Βερολίνου](#) και την αιφνίδια ενοποίηση της Γερμανίας, χρειάστηκαν μόλις λίγους μήνες οι ευρωπαίοι ηγέτες για να αποφασίσουν τη δημιουργία του κοινού νομίσματος. Πέντε χρόνια μετά το ξέσπασμα της σοβαρότερης οικονομικής κρίσης μετά το 1930, ακόμα περιμένουμε για μια αντίστοιχου τύπου γενναία απόφαση.

Πλέον, το πρόβλημα είναι ξεκάθαρο:

Ένα κοινό νόμισμα με δεκαεπτά διαφορετικά δημόσια χρέη και είκοσι-επτά διαφορετικές φορολογικές πολιτικές, με τις οποίες το ένα κράτος προσπαθεί να προσποριστεί τα φορολογικά έσοδα των άλλων, δεν μπορεί να λειτουργήσει. Όμως, η ενοποίηση των δημοσίων χρεών (των κ-μ της ΕΕ) και η θέσπιση ενός προϋπολογισμού και μιας φορολογικής ένωσης, απαιτούν τη ριζική αναθεώρηση της Ευρωπαϊκής πολιτικής αρχιτεκτονικής.

¹ Άρθρο του **Thomas Piketty** στην Γαλλική εφημερίδα **Liberation**, στις 18 Ιουνίου 2013. Αναφορά και ελεύθερη απόδοση επιλεγμένων στοιχείων που αναφέρονται στο βιβλίο του ίδιου: **Chronicles On Our Troubled Times**, Penguin UK, 2016, σελ. 117-120 (μετάφραση από το πρωτότυπο στα Αγγλικά: Seth Ackerman, 2016).

Η καρδιά του προβλήματος είναι το *Ευρωπαϊκό Συμβούλιο* (Συμβούλιο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ) και οι προεκτάσεις του στο επίπεδο των υπουργών (π.χ. το Συμβούλιο των υπουργών οικονομικών ΕΕ, το Συμβούλιο των υπουργών περιβάλλοντος, το Eurogroup κ.ο.κ.). Προσποιούμαστε ότι μπορεί να έχει τη θέση ενός κυρίαρχου κοινοβουλευτικού σώματος, που αντιπροσωπεύει τα κράτη-μέλη, σε αντιδιαστολή με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που αντιπροσωπεύει τους πολίτες των κ-μ.

Αυτό το *μυθιστόρημα* δεν δουλεύει και δεν πρόκειται να δουλέψει ποτέ, για έναν απλό λόγο: μια ψύχραιμη, δημόσια και πολυφωνική (πλουραλιστική) κοινοβουλευτική δημοκρατία δεν μπορεί να δομηθεί με έναν αντιπρόσωπο από κάθε κράτος. Ένα τέτοιο σώμα, που δομείται κατ' αυτόν τον τρόπο, οδηγείται αναγκαστικά σε προσωπικές συγκρούσεις, που σχετίζονται με τα ιδιοτελή εθνικά συμφέροντα των μεμονωμένων αντιπροσώπων, και σε συλλογική ανικανότητα. Είναι θέμα αρχιτεκτονικής και όχι προσώπων: Οι «Merkhollande» δεν είναι αποτελεσματικότεροι από τους «Merozy».

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι χρήσιμο για τον καθορισμό των γενικών κανόνων και για τη διαπραγμάτευση των αναγκαίων αλλαγών στις Συνθήκες της ΕΕ². Όμως, για τη διαχείριση μιας ενιαίας φορολογικής και δημοσιονομικής πολιτικής σε ημερήσια βάση, για την ψήφιση του επιπέδου του κοινού δημοσίου χρέους και για την προσαρμογή του στις τάσεις του επιχειρηματικού κύκλου (εφόσον αμοιβαιοποιηθεί το χρέος των κ-μ, δεν μπορεί κάθε κ-μ να επιλέγει μονομερώς το επίπεδο του δημοσίου χρέους του), για τον δημοκρατικό καθορισμό της φορολογικής ύλης και των φορολογικών συντελεστών που θα επιβληθούν και θα εισπραχθούν από κοινού (ξεκινώντας από τον ενιαίο συντελεστή φορολόγησης των επιχειρήσεων και την είσπραξη φόρων από τις πολυεθνικές επιχειρήσεις, οι οποίες αποφεύγουν την καταβολή τους), χρειαζόμαστε ένα πραγματικό δημοσιονομικό κοινοβούλιο για την Ευρωζώνη.

Ένας τέτοιος θεσμός θα μπορούσε να δομηθεί στη βάση των εθνικών κοινοβουλευτικών σωμάτων –για παράδειγμα, συγκροτούμενο από βουλευτές που απαρτίζουν την Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων της Bundestag, της Γαλλικής Εθνοσυνέλευσης, της Βουλής των Ελλήνων κ.ο.κ., οι οποίοι συνεδριάζοντας σε σώμα σε καθορισμένες χρονικές περιόδους (π.χ. την τρίτη εβδομάδα του κάθε μήνα), θα είναι σε θέση να λαμβάνουν από κοινού αποφάσεις στα θέματα αρμοδιότητάς τους. Κατά τον τρόπο αυτό, κάθε χώρα θα εκπροσωπείται από τριάντα ή σαράντα ανθρώπους, και όχι από μόνο έναν. Οι ψήφοι δεν θα συναθροίζονται στη βάση της εθνικής αντιπροσώπευσης: Οι βουλευτές του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος της Γαλλίας συχνά θα ψηφίζουν προς την ίδια κατεύθυνση με τους Γερμανούς ομολόγους τους, οι δεξιοί θα υποστηρίζουν τους δεξιούς ομολόγους τους. Το σημαντικότερο όλων, όμως, είναι ότι ο διάλογος θα είναι δημόσιος, με αντιτιθέμενες απόψεις, και οι αποφάσεις θα είναι καθαρές και ευδιάκριτες και θα λαμβάνονται με τον κανόνα της πλειοψηφίας.

Δεν θα είμαστε πλέον αντιμέτωποι με τον κανόνα της ομοφωνίας στο Συμβούλιο των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων, των οποίων τα μέλη αναγγέλλουν στις τέσσερις τα ξημερώματα ότι έσωσαν την Ευρώπη, ενώ οι πολίτες της διαπιστώνουν την επομένη το

² Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και η Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης [2012/C 326/01](#)

πρωί ότι οι ίδιοι δεν γνωρίζουν τι ακριβώς αποφασίστηκε. Το βραβείο της ανευθυνότητας αναμφίβολα λαμβάνει η απόφαση για την κυπριακή χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία παρότι ελήφθη ομοφώνως από το Eurogroup, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, κανείς δεν ήταν πρόθυμος να αναλάβει τη σχετική ευθύνη γι' αυτή τις επόμενες ημέρες.

Το πρόβλημα, βέβαια, είναι ότι οι κυβερνήσεις υπερασπίζονται το υφιστάμενο σύστημα. Εντέλει, υπάρχει μια ευρεία συναίνεση, που ξεκινά από τους φιλελεύθερους Γερμανούς και καταλήγει στους Γάλλους Σοσιαλιστές, στο ότι η Ευρωπαϊκή πολιτική ισχύς θα πρέπει να παραμείνει στο Συμβούλιο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ.

Γιατί τέτοιος φόβος; Η επίσημη εκδοχή είναι ότι οι Γάλλοι πολίτες δεν επιθυμούν την ομοσπονδοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ότι θα είναι αυτοκτονική η δρομολόγηση της αλλαγή της Συνθήκης της ΕΕ προς την κατεύθυνση αυτή. Αυτό είναι ένα ανυπόστατο επιχείρημα: εδώ και είκοσι χρόνια, από τη στιγμή που επιλέξαμε να μοιραστούμε την νομισματική μας κυριαρχία και να συγκαθορίσουμε εξαιρετικά ανούσιους κανόνες στα δημόσια ελλείμματα (όπως, π.χ. το όριο του 0,5% για τα δομικά ελλείμματα και την αυτόματη επιβολή κυρώσεων εφόσον κάποιο κ-μ υπερβεί αυτό το όριο), συμμετέχουμε εκ των πραγμάτων σε ένα ομοσπονδιακό σύστημα.

Η ερώτηση είναι απλή: Επιθυμούμε να συνεχίσουμε να κινούμαστε αενάως προς μια ολοένα και βαθύτερη τεχνοκρατική ομοσπονδοποίηση, ή είμαστε τελικά έτοιμοι να στοιχηματίσουμε ένα δημοκρατικό ομοσπονδιακό σύστημα;